

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forskningsrådet

Dato: 17.06.2025

Deres ref:

Vår ref:

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til norsk veikart for forskningsinfrastruktur 2025

Vi viser til deres innspillsrunde 4-13. juni 2025 for norsk veikart for forskningsinfrastruktur 2025, del 2. NIBIO bidro med innspill til møtet for mat og bioressurser 16. juni, og ettersender med dette våre vurderinger.

Overordnet anser NIBIO det foreslåtte veikartet som godt! NIBIO forsker og leverer kunnskap om mat- og planteproduksjon, miljø, kart, arealbruk, genressurser, skog, foretaks-, nærings- og samfunnsøkonomi. Følgelig, en stor overlapp med en rekke av Forskningsrådets porteføljer. Veikartet har også naturlig en del overlapp mellom underområdene og porteføljer. Slik bør det også være, men NIBIO vil med dette først og fremst påpeke momenter som vi mener i større grad burde vært omtalt under fagområdet Mat- og bioressurser.

Matproduksjon og matsikkerhet må etter NIBIO vurdering prioriteres høyt ved etablering av forskningsinfrastruktur. Det er viktig at man ser blå og grønn sektor i sammenheng og NIBIO er opptatt av de samlede bioressursene og hvilke muligheter og utfordringer vi har. Det internasjonale trusselbildet, samt erkjennelsen av et kritisk behov for å ivareta og forvalte naturressursene våre bedre, av hensyn til klima, natur og beredskap, kan med fordel komme enda klarere frem. Matproduksjon er tett koblet til alle de store samfunnsutfordringene, ikke bare helse/kosthold, klima og miljø, men også til faktorer som forsyningsrisiko og verdikjedeanalyser, samfunnssikkerhet, sysselsetting, sosial ulikhet og regional utvikling. Totalberedskapskommisjonen og Riksrevisjonens vurdering av matsystemene er kun eksempler som viser viktigheten av at infrastruktur for mat og bioressurser løftes. NIBIO foreslår derfor at veikartet i sin revidering har et tydeligere fokus på matsikkerhet og matsystemet i sin helhet.

Landbruk over hele landet, ett av fire hovedmål i norsk landbrukspolitikk, utgjør en garanti for samfunnssikkerhet og nasjonal beredskap. Regjeringen er videre klar i sitt budskap om at norsk produksjon av fôr både til grønn og blå sektor og mat må styrkes og at vi må utnytte ressursene våre bedre. Både gjennom effektivitet og sirkularitet. Selvforsyningsgraden skal opp, utmarksressursene må utnyttes bedre, norskandel grøntprodukter skal opp og matsvinnet må

NIBIO

reduseres betydelig – alt med mindre klima- og miljøbelastning, på svært begrensede og hardt pressede arealressurser. Løsningene krever samarbeid på tvers av sektorer, sirkulære løsninger og bruk av sidestrømmer, politiske avveininger, men også nødvendig infrastruktur for å tilrettelegge for en bærekraftig og sirkulær bioøkonomi.

Koblingene mellom mat- og bioressurser og beredskap tilsier etter vår vurdering en nær kobling mellom porteføljen for mat og bioressurser og den kommende porteføljen for forsvar, nasjonal sikkerhet og beredskap. Vi har behov for infrastruktur som går på tvers av blå og grønne linjer og som bidrar til å styrke regional utvikling for nasjonal beredskap.

Biotechnologiens rolle for å møte samfunns- og miljøutfordringer innen landbruket er viet betydelig plass under temaet Muliggjørende og industrielle teknologier, hvor infrastruktur skal drive frem radikale innovasjoner, nye grensesprengende teknologier, store samfunnsendringer og internasjonal konkurransekraft. Alt vel og bra, men etter vår vurdering hører omtalen av bioteknologi innen landbruket vel så godt hjemme under temaet Mat og bioressurser, som et viktig grunnlag for helhetlige matsystemer og beredskap. Fermentering og bioproduksjon er eksempler innen bioteknologisk utvikling som krever avansert infrastruktur, som kan skaleres opp for å bidra til grønn omstilling.

Ett eksempel. Dersom vi skal lykkes med Stortingets og regjeringens ambisjoner anser NIBIO det som nødvendig at næringspartnere og FoU miljøer har nødvendig fasiliteter for å sikre nødvendig kompetanse. NIBIO har gjennom pågående forskningsprosjekt avdekket et behov for å etablere avanserte forsøkslager, nasjonalt og regionalt. En slik infrastruktur vil kunne gi grunnlag for å etablere kunnskapsnettverk mellom aktører i hele matverdikjeden, nasjonalt og regionalt. Som presisert under omtalen av Muliggjørende og industrielle teknologier: Norsk infrastruktur for produksjonsteknologi bør støtte forskning på små, avanserte og automatiserte produksjoner. Lagringskapasitet for data er løftet frem i flere settinger, men kanskje er kunnskap om, og infrastruktur for, lagring av mat vel så viktig for nasjonal beredskap.

NIBIO savner i veikartet også en tydeligere satsning på koblinger mellom den 'grønne' og 'blå' sektoren. Vi mener det vil kunne være betydelige synergier å høste med felles infra-struktur på dette området. Her kan f.eks. nevnes NIBIOs pilot-anlegg på Steinkjer der både gras og makroalger testes som proteinkilde til enmagede dyr inkl. fisk.

Skogens og utmarkas store rolle i klimasammenheng krever også en infrastruktur for måling av ulike prosesser som påvirker karbonendringer og andre flukser både fra levende biomasse (skog) og skogsjord. Vi vil følgelig påpeke at infrastruktur knyttet til skog i liten grad er omtalt under teamet Mat og bioressurser og at slik omtale mangler under Klima og miljø.

Skogens rolle som produksjonsarealer for bærekraftig produksjon av biomasse til foredlingsindustrien er avgjørende for en omstilling fra fossile materialer. Bedre infrastruktur for oppfølging av beredskap rundt skogskader, optimal produksjon og ivaretagelse av biologisk mangfold må styrkes. Langsiktige feltforsøk og overvåkingsprogrammer er avgjørende for å fange opp endrede rammebetingelser for skogen, og gjøre de riktige tilpasninger så tidlig som mulig. Denne type infrastruktur må styrkes med tanke på et raskt endret klima og problemstillinger knyttet både til høydelag og breddegrader.

NIBIO

Matsikkerhet og beredskap, samt skogen rolle som bioressurs er tematikk som omtales under langtidsplanene og porteføljeplanen for mat- og bioressurser, men som etter vår vurdering også kunne løftes opp i veikartet for infrastruktur. Og, som for porteføljeplanene, trenger vi infrastruktur som også støtter opp om den anvendte forskningen. Infrastrukturer bør inngå i porteføljeplanens vurdering av måloppnåelse av porteføljens delmål 5, om bidrag til kunnskapsgrunnlaget for styrket matforsyningssikkerhet.

De nylige utpekte KI-sentrene, med støtte av regjeringens nylige systemmelding og langtidsplanen for forskning og høyere utdanning, prioriterte andre områder enn mat og bioressurser. Vi vil derfor påpeke viktigheten av at infrastrukturer knyttet til disse temaene prioriteres ved etablering av kommende KI-infrastrukturer.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO
